

פחד דוד

ויקהל
פקודי
פרה
כ"ג אדר
תשע"ה
758

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 17:10 | 17:16 | 17:25 | 17:27

מוצאי שבת 18:23 | 18:25 | 18:24 | 18:25

רבינו תם 19:03 | 19:00 | 19:02 | 19:03

משכיל לדוד

השבת היא מקור הברכה

שהלקוחות לא יאלצו לחכות בחוץ. בזמן שאדם אינו יודע לחלק את יומו ולעשות הפרדה ברורה בין קודש לחול, שכרו יוצא בהפסדו. הוא חושב שבזה שהוא יקדים את פתיחת החנות על חשבון תפילה במניין הוא ירוויח יותר, אך למעשה הוא הפסיד את הרכוש האמיתי, את הקרן הקיימת לו לאדם לעולם הבא.

לאחר מאה ועשרים שנה האדם מוטל בקבר, וכל הרכוש הרב שצבר כל ימי חייו נשאר מאחוריו מבלי שתהא לו היכולת לקחתו עימו. ובשל מציאות זו על האדם לערוך חשבון נפש בינו לבין עצמו ולהעמיד זה מול זה - רכוש וכסף, מול מצוות ומעשים טובים, אשר עתידים ללוות את האדם לאחר ימי שנותיו לעולם האמת ולהמליץ טובה בעדו. המתבונן יראה שראשי התיבות של המילים "ששת ימים" - הם ש"י, ואילו סופי התיבות של מילים אלו הם 'תם' ו'מת'. ונראה לומר שכל העושה מלאכתו רק במשך ששה ימים זוכה לשי" וברכה מאת ה' יתברך בכך שרואה הצלחה בעמלו, וכן אדם שמתנהג בתמימות עם ה' זוכה לשפע ברכה והצלחה. לעומת כן אדם שאינו מסתפק בששה ימים ומחפש לעשות מלאכתו גם ביום השביעי, אזי שעד מהרה הוא ימצא עצמו 'מת' כפי שנאמר בפסוק "כל העושה בו מלאכה יומת".

אסור לאדם לחשוב שככל שירוויח יותר כסף וימלא את אוצרותיו הוא יאריך ימים, שהרי סוף כל אדם למיתה, ומה יענה לבורא עולם על כך שחילל את השבת והפסיד את החיים הנצחיים באמת.

ארע עימי ובא לפני אדם ואמר לי שאשתו כל הזמן מתלוננת וכועסת עליו, על כך שהוא משקיע יותר מדי זמן בקיום מצוות על חשבון העבודה והפרנסה. אותו אדם בא וביקש את עצתי כיצד להתמודד עם טענותיה של אשתו. כששמעתי זאת ניסיתי לשכנע את האשה ולומר לה שלעולם לא מפסידים מקיום התורה ומצוותיה, אלא אדרבה הם אלה שמעניקים לאדם את הברכה ומשפיעים עליו כל טוב. האשה סירבה לשמוע את דברי. כשהבחנתי שאין עוד טעם לנסות ולשכנעה, אמרתי לבעלה שישמע לקול אשתו ויתמיד יותר בפרנסתו.

עבור שנה בא אלי אותו אדם כולו אבל ועצוב ואמר לי - מדוע אמרת לי להשקיע יותר בפרנסה, הרי עכשיו פשטתי את הרגל וגם מה שהיה לי קודם לכן הפסדתי. עניתי לאותו אדם שיעצתי לו את אותה עצה משום שפחדתי שהוא הולך לאבד גם את כספו וגם את אשתו. השיב לי האיש, וכי מה מצבי עכשיו, אותו הדבר בדיוק, גם איבדתי את כספי וגם איבדתי את שלום הבית. משגמר לומר את צערו יעצתי לו לשוב למצב הראשוני ולהשקיע את זמנו בלימוד התורה וקיום מצוותיה, מתוך הבטחה שהקב"ה יסייע בעדו ויעניק לו סיעתא דשמיא בכל דרכיו. והוספתי ואמרתי לו שגם אם לא מבחינים ב'שי' - במתנה שה' מעניק ללומדי התורה כאן בעולם הזה, אין זה אומר שהאדם לא יקבל את שכרו. אלא על האדם לדעת שלעיתים הקב"ה בוחר לשלם לאדם על מעשיו רק בעולם הבא. בזה שהוא נתון לו ש"י עולמות - שלוש מאות ועשר עולמות של ישועה וברכה.

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת". (שמות לה, ב)

משה רבנו מקהיל ואוסף את כל העם ומצווה אותם על מצות השבת. ונראה לומר על פי לשון הפסוק שהמילה "תעשה" באה ללמד לאדם, שלא הוא זה שעושה את המלאכה ובזכות כך נעשה עשיר ובעל ממון, אלא המלאכה נעשית מאליה, מתוך שהקב"ה מצווה עליה להיעשות, כמו בריאת העולם שנעשתה באמירת פיו של ה'. ומשמע מכך שאין לו לאדם להתגאות שכוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, אלא עליו להבין את המסר ולחזק את הידיעה שהמלאכה נעשית במשך ששת ימי השבוע מאליה - דהיינו, לא בגלל טרחתו והשקעתו, אלא משום שזהו רצון ה' יתברך.

וכבר מצינו בעולם אנשים שאינם טורחים רבות למען פרנסתם, אלא באמצעות כמה שיחות דרך הטלפון סוגרים הם עסקאות חובקות עולם. לעומתם ישנם אנשים קשי יום העמלים ומזיעים למען לחמם, אך למרות כן ההצלחה לא מאירה להם פנים ופרנסתם מצויה להם בדוחק. מציאות זו באה ללמדנו שהפרנסה לא תלויה באדם לבדו ובאמצעי השקעתו, אלא כל מזונותיו של האדם קצובים לו מראשית שנה עד אחרית שנה, ורק הקב"ה לבדו מחליט מי יעשה עשיר ומי יהיה דל ועני.

כמו כן ניתן ללמוד מלשון הפסוק שהזמן לעשיית המלאכה הוא רק ששת ימי השבוע, אך לאחר מכן "שבת שבתון לה'". לעיתים מבחינים אנו באנשים שאינם שומרים תורה ומצוות הפותחים את עסקיהם בשבת, וכאשר פונים אלי אותם אנשים ומוכיחים אותם על כך שהם עובדים בשבת, מיד הם ממהרים לתרץ עצמם בטענה - שהשבת היא יום המסחר העיקרי, רחמנא ליצולן, ואם הם יסגרו את חנותם או עסקם בשבת, הם עלולים להפסיד ממון רב.

ויש לומר לאותם טועים שזוהי מחשבת יצר הרע, כיון שכסף שהורווח תוך כדי חילול שבת אין בו ברכה כלל ועיקר, ורק למראית העין נראה לאדם שהוא מתעשר כתוצאה מפתיות חנותו שבעה ימים בשבוע. האמת היא שהמלאכה כולה יכולה להיעשות רק בששת הימים הראשונים של השבוע, אך ביום השביעי שהוא יום שבתון אין לאדם כל יכולת לעשות מלאכה ולראות בה ברכה, שכאמור כל המלאכה כבר נעשתה ואילו עתה רק נדמה לו לאדם שהוא ממשך במלאכתו ומגדיל את רכושו, ואין הדבר כן אלא להיפך.

משה רבנו רוצה לעורר את האמונה בקרב עם ישראל, ולהעמידם על כך שהפרנסה משמים ולפיכך לכל זמן, ועת לכל חפץ. אסור לו לאדם להסתחר ולרוץ כל ימיו אחרי הרכוש והממון תוך כדי חילול קדושת השבת, כיון שבמצב כזה הוא לא גורם לעצמו כל תועלת אלא אדרבה, הוא רק מזיק לעצמו. כמו כן ישנם אנשים רבים שאינם מקפידים על תפילה במניין ומתרצים עצמם בכך שהם ממהרים לעבודתם, לפתוח את בית העסק כדי

הילולא דצדיקיא

- כג - רבי מנחם סירירי
- כד - רבי אליהו הכהן מו"ס "שבט מוסר"
- כה - רבי שבתאי כורך ספרים
- כו - ר' דוד הלוי בעל "טורי זהב"
- כז - רבי שלמה אלישוב בעל "לשם שבו ואחלמה"
- כט - רבי יעקב קמנצקי ראש ישיבת "תורה ודעת"

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "זיהי דבר ה' בן אדם". (יחזקאל לו)

הקשר לפרשה: השבת אנו קוראים את 'פרשת פרה' שבה מוזכר מצות פרה אדומה וטהרת הטמאים באפר הפרה, וענין זה מוזכר בהפטרה שהשי"ת יטהר את בני ישראל באפר של פרה אדומה.

"וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם." (יחזקאל לו. כד)

הנה ידוע הוא שארץ ישראל התכווצה והתקטנה לאחר שעם ישראל גלו ממנה. וזהו שמתאונן הכתוב ושואל "על מה אבדה הארץ"? דהיינו מדוע היא התקטנה כל כך?!

והתשובה לכך היא: "ויאמר ה' על עזבם את תורת". שבזכות התורה שהיא ללא גבול, כך גם הארץ היתה מתפשטת להחזיק את ישראל, ומכיון שהם עזבו אתה אף היא התכווצה.

ועל כן מבשר לנו הנביא על הצפוי לעתיד לבוא: "וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם ותחזיק את כל ישראל".

(מסגרת השער)

והושעתי אתכם מכל טומאותיכם וקראתי אל הדגן והרבתי אותו." (יחזקאל לו. כט)

אפשר לפרש את הפסוק על פי מאמר חז"ל שאין הפירות באים לידי ריקבון אלא על ידי מעשים רעים.

וזהו שאומר הכתוב "והושעתי אתכם מכל טומאותיכם", דהיינו לאחר שתחזרו בתשובה אז יקויים בכם הכתוב "וקראתי אל הדגן והרבתי אותו" - היינו שהפירות והתבואה יהיו בשפע.

(תנופת חיים)

מצוה עשה מן התורה על בעל השדה והפרדס להפקיר את הפירות ושאר הגידולים הקדושים בקדושת שביעית, כמו שנאמר "והשביעית תשמטנה ונטשתה", ואף טוב לומר בפה שהוא מפקיר את הפירות שבשדהו.

ולכן על בעל השדה להשאיר את שדהו ואת חצרו פתוחים, כדי שכל אחד מהציבור יוכל להיכנס לחצר ולשדה ולקחת מהפירות ושאר גידולי השביעית.

בעל שדה שנועל את חצרו או שדהו, או שהוא מעמיד שומר שמונע מהציבור להיכנס ולקחת את הפירות - הרי הוא מבטל מצות עשה זו. אלא שנחלקו הפוסקים אם פירות חצרו הפקר גם ללא שבעל השדה יפקיר, או שהפירות הפקר רק לאחר שבעל השדה יפקיר את הפירות. ולכל הדעות בעל שדה שקצר את שדהו באיסור, עדין מצווה עליו להפקיר את הפירות לכל הציבור.

עצה טובה למי שיש לו חצר פרטית שיש בה פירות שביעית, והוא חושש מגנבים או מנזק לחצר, לתלות שלט בפתח החצר ובו כתוב שיש בחצר פירות שביעית וניתן להיכנס ולקחת בשעות מסוימות או בתאום מראש עם בעל החצר.

במסילה נעלה

מה אשיב לה

ואמר:

"אבל אינני שומר תורה ומצוות!"
לרגע נפל לבי בקרבי, אולם מיד אמרתי לו:

"למרות שאינך שומר תורה ומצוות, דע לך שהקדוש ברוך הוא, הוא זה שנתן לך את בנך, ורק לו עליך להודות".

אותה שעה הייתה עת רצון ולבו של היהודי נפתח לדברי האמת ששמע ממני. האמת הנצחית נכנסה וחלחלה אליו פנימה, עד שהוא קיבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה.

כפיות טובה להכעיס

ארע עימי והגיע אלי יהודי, שסיפר בהתרגשות כי בנס גלוי הוא ניצל מתאונת דרכים קשה.

"להיכן היו מועדות פניך באותה נסיעה בה ניצלת?" שאלתי אותו.

היהודי היה נבוך מהשאלה ובתחילה לא רצה להשיב לי עליה, עד שלבסוף התברר שהוא היה בדרכו למקום עבירה.

כיון שכך, הוכחתי אותו ואמרתי לו:

"ראה כמה כפוי טובה היית כלפי הבורא. הרי הקדוש ברוך הוא בטובו העניק לך מידו הרחבה מכונית, כדי שיהיה באפשרותך להגיע לתפילות בזמן וכדי שתזדרז לשיעורי תורה. אולם אתה לקחת את הטובה הזו והשתמשת בה לדבר עבירה, להכעיס את בורא העולם. האם אינך חושב כי בהתנהגותך הוכחת שאתה כפוי טובה להכעיס?"

היהודי חש בושה גדולה מדבריי הנוקבים, ואני מקווה שדברים אלו נכנסו ללבו, גרמו לו לשוב מדרכו הקלוקלת ושינו את מעשיו.

באחד מביקורי בלונדון שבאנגליה בא לפני אדם הרחוק מקיום תורה ומצוות, והזכיר לי ששנה קודם לכן הוא ביקש ממני ברכה לזרע של קיימא. ברוך ה' הברכה התקיימה והוא זכה לבן זכר, ועל כן הוא בא להודות לי על כך.

"וכי חושב אתה שהתודה מגיעה לי?" שאלתי אותו לאחר ששמעתי ממנו על הולדת בנו.

"כן", השיב היהודי.

אך אני לא ויתרתי:

"חשוב טוב, האם באמת נראה לך שהכרת הטוב מצידי מגיעה לי? וכי אני פקדתי אותך בבן?"

סוף סוף הבין היהודי למה כוונתי בדברי, והוא אמר:

"כן, אתה צודק, אבל בכל אופן אתה התפללת עליי!"

"ולמי התפללתי?" שאלתי מיד.

"להקדוש ברוך הוא", ענה היהודי.

"אם כן, איפה הקב"ה נמצא אצלך? איך אתה מודה לו על המתנה הנפלאה שהעניק לך?" שאלתי.

"חשבתי לתרום תרומה נכבדה לנצרכים", ענה היהודי.

אבל אני לא הנחתי לו:

"ומה תיתן להקדוש ברוך הוא?"

היהודי חשב, ולבסוף שאל בתמימות: "מה אפשר לתת לקב"ה? וכי הוא זקוק לכסף?"

"לא", השבתי מיד. "הקדוש ברוך הוא אינו זקוק לכסף. להקדוש ברוך הוא מודים על ידי קיום התורה והמצוות, הנחת תפילין, שמירת שבת ועוד".

היהודי שמע את הדברים, ומיד קרא

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

בין אדם לקונו

ההיתר לספר על חוטא, הוא בין בחטא שבין אדם לחבירו ובין בחטא שבין אדם למקום.

אמנם בדבר שבין אדם למקום צריך שיראהו עובר כמה פעמים, במזיד, ובדבר שאיסורו מפורסם לכל.

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הלכות והליכות

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (שמות לה, א)

הגמרא במסכת נדה מסיימת במאמר תנא דבי אליהו; כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר "הליכות עולם לו" (חבקות ג, ו) אל תקרי הלכות אלא הלכות. יש להתבונן בדברי הגמרא שהשונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא. הרי כתוב "הליכות" וכיצד דורשים הלכות, אם הפסוק רצה לדבר על הלכות, לכאורה היה צריך לכתוב הלכות, ואם כן קשה מדוע נאמר "הליכות" ודורשים הלכות.

ובזמן סיום הש"ס (אדר א' תשס"ה) גדולי הדור שליט"א קראו לציבור להתחיל ללמוד במסגרת הדף היומי גם הלכה יומית הקשורה לדף הגמרא. ואפשר שבגלל שאומרים בסיום את הדברים הנזכרים לעיל שכל השונה הלכות וכו', התעוררו לכך שצריך ללמוד גם כן הלכה יומית.

והגאון מוילנא זצ"ל אומר שכל פעם שנאמר בדברי חז"ל חייב אדם וכו', פירושו כמשמעו שחייב ממש, וכשנאמר (פסחים קטז, ב) חייב אדם להראות את עצמו כאילו יצא ממצרים זה ממש חיוב, ואפילו שאף פעם לא היינו במצרים ואינו יודעים מהי עבודת, חייבים אנחנו להראות עצמנו כאילו יצאנו ממצרים, וכל זה בשביל שנתעורר ליראת שמים ונדע שלא רק את אבותינו גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו. ואם כן למדים אנו מדברי הגאון מוילנא זצ"ל שאדם צריך להמחיש לעצמו את יציאת מצרים ממש, ולכן אני נוהג להמחיש לעצמי כל מעשה שאני רואה או שומע על גדולי ישראל.

וכתוב "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (שמות לה, א). והתבוננתי בפסוק זה, כיצד משה רבנו הקהיל את כל בני ישראל, הרי בזמנו עוד לא היה מערכות כריזה ורמקולים, והרי היו במדבר מאות אלפי אנשים, אם כן קשה כיצד משה הצליח להקהיל את כל בני ישראל. ועוד נאמר "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם", 'אתם' זה אותיות אמת, תורת ה' שהיא אמת שנאמרה מפיו של משה רבנו ע"ה, ריכזה מסביבו את כל כלל ישראל כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, עד כדי כך שברגע שמשה רבנו הקהיל אותם לומר להם דברי ה', כל עם ישראל התאספו מסביבו לשמוע את דבר ה', ובזה הם התקשרו יחדיו.

ומשה רבנו דיבר עם בני ישראל על השבת. יש שלשה דברים שמקיימים את העולם, ושלושת הדברים הם, הקב"ה, התורה, וישראל, ושלושתם הם כאחד, שהרי קודשאבריך הוא ואוריתא וישראל חד הם (עי' זהר ח"ב, צב). ועל ידי שמירת השבת האדם נעשה שותף של הקב"ה במעשה בראשית, כמו שאמרו חז"ל (עי' שבת קיט, ב) כל השומר שביעי שותף להקב"ה במעשה בראשית, ומי שהוא שותף עם הקב"ה הוא גם כן מקיים את העולם עם הקב"ה.

ושמירת שבת מכפרת על חטא העגל, כיון שבני ישראל אחרי שעשו את חטא העגל באו למצב של כפירה בבורא עולם, ולכן על ידי שמירת שבת שבה הם שותפים להקב"ה במעשה בראשית, הם מגלים את דעתם שטעו בחטא העגל. ולכן נאמרה פרשה זו בהקהל כדי שיתחברו כל כלל ישראל יחד לשמוע את מצוות שמירת שבת, ויקבלו אותה עליהם בשמחה ויהיה נחשב להם כאילו עשו אותה, שמחשבה טובה מצטרפת למעשה, ויתאחדו עם התורה ועם הקב"ה להיות אחד. ואז היה יכול משה רבנו לדבר איתם להביא את תרומת המשכן להשראת השכינה ותרומתם תהיה רצויה לה, מאחר והם שותפים לה במעשה בראשית, ולכן קודם ציוה משה את בני ישראל על השבת ואחר כך אמר להם להביא נדבה למשכן.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"כל הזהב העשוי למלאכה" (לח, טז)

עוד ירצה להודיע ניסים שנעשו בזהב המשכן, כי דבר ידוע הוא כי בעשות האדם כלי זהב או משאר המתכות, יתמעט משיעור משקל הזהב שנעשה ממנו הכלי, ולא יעמוד הכלי במשקל הראשון לצד ההתחלקות ופעולות המלאכה. ומה גם כשיהיה במלאכה ריבוי התחלקות וחלקים דקים, פשיטא שיתמעט באמצעות כן. ועוד בהכין האדם מעשה המלאכה כמושתאמר שתי וערב לארוג בגד פתילי זהב לעשות מהם המלאכה מן המנע שידקדק במוכן לא פחות לא יותר.

וכאן הודיע הכתוב שנעשה נס שכל הזהב העשוי למלאכה היה בכל מלאכת הקודש, באומרו "כל" הודיעך שלא נתמעט באמצעות המלאכה כנזכר. ואומרו "העשוי" רשם גם כן שכל המוכן למלאכה לא נותר ממנו דבר לבטלה, והכל נכנס בכל מלאכת הקודש.

מן המעיין

"ויצאו כל עדת ישראל מלפני משה" (לה, כ)

פרפרת נאה בשמו של רבי אליהו לפיאן זצ"ל, בביאור הפסוק "מלפני משה", ללמדנו שאף ביציאתם בשעה שכבר אינם יושבים לפני משה - בכל זאת ניכר היה עליהם שיוצאים הם מלפני משה רבינו ע"ה, והשפעתו הרוחנית של משה עדיין קיימת עליהם.

והמסר העולה מהוראה זו, ש'בן תורה' הוא זה שאף ביציאתו מאהלה של תורה כשכבר אינו יושב בהיכל בית המדרש ועוסק בתורה, גם אז כל התנהגותו היא כיאות לבן תורה. ובדוגמת 'בן עיר' שהלך לכרך שאף שהלך לכרך מכל מקום 'בן עיר' הוא, כן הוא התואר 'בן תורה' שהוא

מאפיין הנהגה קבועה וערכים שאינם משתנים הן בבית פנימה והן ברשות הרבים.

"אלה פקודי המשכן משכן העדת" (לח, כא)

רמז גדול מצא כאן רבי יעקב חיים זצ"ל בספרו "ציצים ופרחים", שאל ימנע האדם את עצמו מלהיות גבאי צדקה וממחלקי צדקה, הגם שהוא אדם גדול וחשוב שבדור, באומרו שמגיע לו לזול מן הנותנים ומן המקבלים.

צא ולמד ממשה רבינו ע"ה; כי מי לנו גדול ממשה ואלעזר ואיתמר שהיו גדולי הדור, ונתמנו להיות פקידים במנדבת המשכן. וישא קל חומר בעצמו; האם אינו נחשב ליתוש בפני אריה דבי עילאי. וגם אם יהיה עליו טורח ומשא כבד - אל יקוץ. וגם אם נוגעים בכבודו - אל יחוש, כי בזה שכרו כפול ומכופל. והנה שכרו אתו ופעולתו לפניו.

"וביום השביעי יהיה לכם קדש" (לה, ב)

במה נוכל לבטא את קדושתו של יום השבת?

דרכים רבות לכך. אחת מהן כותב רבי יעקב חיים זצ"ל בספרו "ציצים ופרחים", היא שמירת הפה בתענית דיבור במשך כל יום השביעי. כך דרשו חז"ל על הפסוק "ממצוא חפצך ודבר דבר" - שלא יהיה דיבורך בשבת כדיבורך בחול. ומובא בירושלמי שבקושי התירו לומר אי שלרעהו את הברכה 'שלוש' בשבת!

ורמז לכך מוצאים בפסוק שבו נאמר "יהיה לכם קדש". המילה 'לכם' עולה במנין גימטריא תשעים, כמנין הגימטריא של מילת 'הפה'. לרמז לנו שביום השביעי עלינו לשמור על קדושת הפה שיהיה רק לדברי קדושה בלבד.

מסילות לאמונה

מלב העם כל שמץ של טרוניא והקפדה, אף שמעיקר הדין היא אינה נכונה.

כיוצא בדבר מסופר על רבי זושא שהלכה אשתו לתפור שמלה אצל התופרת, וכשחזרה לבית השמלה לא היתה בידה.

שאל אותה הרבי רבי זושא; היכן השמלה? סיפרה לו הרבנית שבשעה שהיא מדדה את השמלה, נאנחה התופרת עמוקות, וכששאלתי אותה מדוע היא כה נאנחת, היא סיפרה לי שבתה עומדת להתחתן בקרוב ואין לה כסף לשמלה עבודה. ומיד, כך סיפרה הרבנית, נתתי לה את השמלה במתנה עבור בתה הכלה.

שמע רבי זושא בהנאה את דברי הרבנית, ואחר כך שאל אותה; תגידי, האם זכרת לשלם לתופרת על העבודה שלה?

התפלאה הרבנית על השאלה; לשלם לה? הרי נתתי לה את השמלה כולה?!

אכן כן, השיב לה רבי זושא. היא הרי עבדה בשבילך וציפתה לקבל ממך את התשלום, בכסף זה היא תוכל לרכוש את צרכי השבת. חסד גדול עשית איתה כשהענקת לה את השמלה במתנה, אך מנין יהיו לה צרכי שבת? עליך לשלם לה את שכרה מיד.

זוהי חובתו של כל בן תורה שמקדיש את חייו לעסוק בתורת ה' ולהגות בה יומם ולילה, לעבוד על טוהר מידותיו ולחשב כל העת אם הנהגותיו תואמות לרוח התורה הקדושה.

תמורת הנזק, זאת מכיון שהסבלים דינם כ'שומר שכר' והם מחוייבים בתשלום עבור הנזק. ומכיון שאותם סבלים היו גם עניים ולא היה להם מאין לשלם את דמי היין, הם פנו לרב וזה הורה לרבה בר בר חנה להשיב לסבלים את הגלימות שלהם.

שאל אותו רבה בר בר חנה; האם כך הדין? השיב לו רב; כן. שהרי נאמר "למען תלך בדרך טובים". ואף שאין זה מעיקר הדין, מכל מקום עליך לנהוג לפניך משורת הדין. השב להם את הגלימות.

אחר כך באו שוב הסבלים לפני רב וטענו בפניו; עניים אנחנו. טרחנו כל היום ולא קיבלנו שכר!

קרא אפוא רב לרבה בר בר חנה והורה לו; עליך גם לשלם להם שכר עבודה.

תמה רבה בר בר חנה; וכי כך הדין? לא זו בלבד שהם שברו לי את החבית, עוד עלי לשלם להם שכר עבודה?!

לדיון הלכתי זה הצטרף כעת רב פפא, והוא השיב לרבה בר בר חנה; כן, עליך לשלם להם את שכר עבודתם, שהרי נאמר בפסוק "וארחות צדיקים תשמור".

צדקה לחוד ושכר לחוד

המעלה של אנשי מעלה, מחייבת אותם אפוא לנהוג לפנים משורת הדין, להוציא

מידותיו של האדם, כך אומר בעל "נועם המידות", נקראות הן בשם 'בגדים'. המעיל של הכהן שהוא חלק מבגדי הכהונה, יש בו כדי לרמז לנו על אופן ההתנהגות הראוי למי שהוא משרת בקודש. הנהגות אלו הן בעצם ראויות לכל אדם שהוא מורם מעם או לתלמיד חכם שעליהם לסגל לעצמם מידות טובות, שמסמלות את שבט הכהונה.

וכמו שאצל מעילו של הכהן שנאמר בו "והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב, מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו, לא יקרע" - כך בדיוק צריכות אותן המידות הטובות להיחקק בלבו של התלמיד חכם, שהן יהיו בגדר של "לא יקרע" לעולם, שלעולם הוא לא יסור מהדרך הטובה, וזאת משום שעניי כל העם נשואות אליו, הכל בוחנים את מעשיו ולומדים ממנו דוגמא אישית.

הגמרא מספרת (בבא מציעא פג.) על רבה בר בר חנה ששכר סבלים שיעבירו לו חבית יין ממקום למקום. באמצע הדרך החבית נשברה והיין שהיה יקר ומשובח נשפך ארצה, וכך נגרם נזק לרבה בר בר חנה.

בתגובה לקח מהם רבה בר בר חנה את הגלימות שלהם

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

את הכסף שאסף מנדיבי הלב לצרכי הצדקה, היה נוהג הצדיק המלובן רבי חיים פינטו זיע"א, לצרור בתוך מטפחת שהיתה מיוחדת לצורך מצוה זו. לאחר צאת הכוכבים, טרם התיישב רבי חיים זיע"א ללמוד תורה, היה נוהג לכבס במים את המטפחת שבה היה צורר את כספי הצדקה.

כששאלו אותו תלמידיו לפשר הדבר, הסביר להם הצדיק את סוד הענין: "אני מכבס את המטפחת מהקליפות, ומהלכלוך של העולם הזה. הלכלוך הכי גדול בעולם הזה הוא הכסף, ולכן לאחר גמר נתינת הצדקה אני מכבס את המטפחת".

והדבר ידוע ומפורסם בקרב יהודי מרוקו, שרבי חיים פינטו זיע"א, היה מכבס מפעם לפעם את מטפחתו שבה היה צורר את מטבעות הכסף.

קודש הילולים לעניים

ועוד באותו ענין: לילה אחד לא היה רבי חיים זיע"א מסוגל להרדם. מיד ירד ממיטתו, ניגש אל אשתו ושאל אותה:

"גברתי! שמא שלחת ידך בממוניי?" "כן, השיבה לו הרבנית הצדקת ע"ה: נטלתי מכספך שהיה מיוחד לעניים, כדי לרכוש לנו מצרכים לכבוד השבת". רבי חיים זיע"א, הסביר לה בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, כי אינו שבע רצון ממעשה זה, הוא התבטא ואמר לה: "מתוך ששלחת ידך בכסף שייחודתי לעניים, נכנס בבית ריח של לכלוך העולם הזה, ובגלל הריח הזה איני יכול לישון".

מיד נטל הצדיק את הכסף מידה, והצניע אותו לצרכי עניי העיר.

